

ՄԻՒԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՃԱՄԲԱՆ

Posted on June 8, 2010 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Հեղինակ՝ Ոսկան Մխիթարեան, Լոս Անճելըս, 9 Յունիս 2010

☒ Պետութիւն մը, եկեղեցի մը, կամ որեւէ տեսակի կառոյց մը եթէ ինզիկը սրբագրելու կարելիութենէն զուրկ ըլլայ՝ ո՛չ միայն կը դադրի յառաջդիմելէ, այլ ապահովաբար եւ անխուսախելիօրէն կը դատապարտուի կործանումի: Դժբախտաբար, այս է **Մխիթարեան Միաբանութեան** այսօրուան պատկերը, որ մեր աչքին առջեւ կը պարզէ դառն եւ տխուր իրականութիւններ:

Հեղինակ՝ Ոսկան Մխիթարեան, Լոս Անճելըս, 9 Յունիս 2010

☒ Պետութիւն մը, եկեղեցի մը, կամ որեւէ տեսակի կառոյց մը եթէ ինզիկը սրբագրելու կարելիութենէն զուրկ ըլլայ՝ ո՛չ միայն կը դադրի յառաջդիմելէ, այլ ապահովաբար եւ անխուսախելիօրէն կը դատապարտուի կործանումի: Դժբախտաբար, այս է **Մխիթարեան Միաբանութեան** այսօրուան պատկերը, որ մեր աչքին առջեւ կը պարզէ դառն եւ տխուր իրականութիւններ:

Ի՞նչ էր պատճառը այս ահաւոր անկումին: Պիտի ջանանք վերլուծել անշահախնդիր կերպով, ականատեսի վկայութեամբ, մեր անձնական փորձառութեան վրայ հիմնուելով, եւ մօտէն ծանօթացած ըլլալով միաբանութեան իւրաքանչիւր անդամին, վանքէն ներս կամ դուրս:

Վերջին քառասնամեակին, իրերայաջորդ կարգ մը աբբահայրերու ճախաւեր գործունեութիւնը իր տխուր անդրադարձը ունեցաւ Միաբանութեան վարկին, ինչպէս նաեւ ընդհանրապէս միաբանութեան իւրաքանչիւր անդամի հոգեբանութեան վրայ: Ոմանք, յուսահատ՝ հեռացան Միաբանութենէն, ոմանք՝ աշխատանքի ասպարէզէն, ուրիշներ փոխեցին իրենց ծառայութեան մարզը, ոմանք ալ ստեղծեցին իրենց անձնական աշխատանքի դաշտը եւ գրեթէ գործեցին անկախաբար: Բարեբախտաբար խումբ մը պարկեշտ եւ անշահախնդիր միաբաններ մնացին պատնէշի վրայ, եւ կը փորձեն կենդանացնել ու վերակերտել ինչ որ վերջին քառասնամեակին կործանած էին անփորձ, անխոհեմ եւ անպատասխանատու ղեկավարները:

Եթանասունական թուականներէն սկսեալ, տեսանք արդէն թէ ինչպէ՛ս հանգուցեալ Հ. Պօղոս Վրդ. Անանեան Աբբահօր օրով տեղի ունեցան կալուածային մեծածաւալ ձեռքբերումներ, ինչպէս նաեւ շինարարական ձեռնարկներ, որոնց գլխաւոր նպատակն էր մնայուն եւ հաստաբար եկամուտներ ապահովել Միաբանութեան համար: Դժբախտաբար սոյն մեծղի գործարքներու մատակարարումը միաբաններու կողքին չունեցաւ մասնագետ աշխարհականներ, որոնք կարենային մօտէն հետեւիլ եւ որոշ ապահովութիւն մը ընձեռել վերոյիշեալ ծրագիրներուն:

Միւս կողմէ, իտալական սնանկացած ու պարտքերու լուծին տակ գտնուող որոշ ընկերակցութիւններու հետ գործառական բաժնեկցութիւնները դուռ բացին մեծագումար պարտքերու, որոնք Մխիթարեան Միաբանութիւնը ակնյայտ սնանկութեան մը սեմին հասցուցին: Այս անխոհեմ քայլերը սրբագրելու համար,

Միաբանութիւնը պարտաւոր եղաւ ծախելու շատ մը թանկարժէք կալուածներ, ներառեալ Վենետիկի Ս. Մարկոսի Հրապարակին վրայ գտնուող խանութները, վճարելու համար իր պարտքերը պարտատէրերուն: Չմոռնանք այստեղ յիշեցնելու, որ Միաբանութեան վիթխարի պարտքերու պատճառով՝ կալուածներու մեծամասնութիւնը կարճ ժամանակամիջոցի մէջ չնչին եւ շուկայական արժէքէն շատ ցած գիներով շտապ վաճառուեցան:

Նմանօրինակ անխոհեմ քայլեր յաջորդաբար պատճառ դարձան նաեւ, որ Միաբանութիւնը վերատեսութեան ենթարկեր իր տնտեսական ընդհանուր վիճակը, եւ ստիպուած ըլլար փակելու իր բազմադարեան ու պատմական տպարանը, որուն հետեւանքով նուազեցաւ նաեւ գրքերու տպագրութիւնը: Այս հրատարակութիւններու ճամբով էր որ Միաբանութեան Հայրերը իրենց ամբողջական ընծայումով եւ բանասիրական աշխատանքներու միջոցաւ օտարներուն ներկայացուցած եւ ծանօթացուցած էին Հայ գրականութեան տիտանները, ինչպէս նաեւ Հայ ժողովուրդի պատմութիւնը, երբ մեր Նուիրապետական Աթոռները կը հիւծէին Օսմանեան եւ Ռուսական գերիշխանութիւններու երկաթեայ բազուկին տակ:

Անկասկած՝ ուրիշ է իրողութիւնը Միաբանութեան Միաբանութեան կեանքին մէջ այսօր, եւ անխուսափելին պիտի պատահի շատ մօտիկ ապագային: Վերջին երեսունամեակին՝ անձնական զանազան պատճառներով, ինչպէս նաեւ բնական եւ անակնկալ մահերու հետեւանքով, Միաբանութեան շարքերը երթալով նօսրացան: Նոյն ատեն՝ Վարչութիւնը չկարողացաւ արդարացնել իր վրայ դրուած յոյսերը նոր սերունդի պատրաստութեան վերաբերեալ, Միաբանութեան գոյութիւնն ու շարունակութիւնը ապահովելու համար:

Հետեւաբար՝ վերեւ յիշուած դժուարութիւններուն եկաւ միանալու անխիղճ եւ անպատասխանատու վաճառքը Միաբանութեան տրամադրութեան տակ ի պահ դրուած մեծ թիւով մշակութային հարստութիւններու, ինչպիսիք են՝ գիրքեր, ձեռագիրներ, քարտեսներ, գորգեր, զգեստներ, ոսկեղէն, արծաթեղէն դրամներ եւ իրեր, կահ-կարասիներ, արուեստի գործեր եւայլն. մէկ խօսքով՝ հայ ժողովուրդի դարաւոր գանձերը, ըլլան անոնք Վենետիկի եւ կամ Վիեննայի վանքերէն ներս: Անցեալ տարի, եւրոպական, մասնաւորաբար Գերմանական եւ Հայկական մամուլը լայնօրէն անդրադարձան Վիեննայի վանքէն կատարուած լայնածաւալ գողութիւններու մասին: Հոս տեղը չէ անելի մանրամասն այդ մասին անդրադառնալու: Անշուշտ այս դէպքը արդէն իր նախընթացը ունեցած էր նախորդող տարիներուն, երբ Վանքի նախկին ուսանողներէն մէկը՝ իրանականահայ Փիեռ Գազէգեան, որ Վիեննայի վանքը ուղարկուած էր որպէսզի օգներ Միաբանութեան 300-ամեակի առիթով պատրաստուելիք հանդիսութեանց, չարաշահելով իրեն տրուած արտօնութիւնը, ազատօրէն մտած էր թանգարանէն ներս, եւ յաջողած էր գողնալ Հայկական եւ օտար թանկարժէք գիրքեր եւ հնութիւններ, վաճառելով զանոնք Աւստրիացի եւ եւրոպացի զանազան հնավաճառներու: Անշուշտ, ոստիկանութեան եւ դատարանային հետապնդումներու

շնորհիւ կարելի եղաւ յայտնաբերել, եւ սակայն դժբախտաբար միայն մասամբ վերստին ձեռք ձգել մշակոյթի եւ արուեստի ազգային եւ միջազգային այս անգնահատելի գանձերը, որոնք դարեր ամբողջ գուրգուրանքով պահուած, պահպանուած ու արժեւորուած էին Մխիթարեան վաստակաւոր միաբաններու կողմէ:

Ամենուս ծանօթ է Մխիթարեան վարդապետներուն ըլլա՛յ անցեալի, ըլլայ, ինչո՛ւ չէ, ներկայի մեծամասնութեան յատկապէս մշակութային արժեքներու հանդէպ ունեցած անվերապահ հոգածութիւնն ու սերը : Ո՞վ չէ կարդացած, իր նախակրթարանի դասարաններէն սկսեալ, Մխիթարեան հայրերու վաստակի մասին եւ չէ հիացած ու հպարտացած անոնց գործունեութեամբ, կրօնական, գրական, իմաստասիրական, պատմական, թարգմանական եւ բանասիրական անդաստաններէն ներս: Ինչպէ՞ս կարելի է չզմայլիլ եւ չհմայուիլ մոմի լոյսին տակ գրուած՝ Ալիշանի ստուարահատոր գործերով, Չամչեանի Պատմագրութեամբ, Ակինեանի բանասիրութիւններով, Գաթրճեանի գրաբարի գիրքերով, Մենելիշեանի քննական պատմութեան յօդուածներով, Այտընեանի հայագիտական վերլուծումներով: Շարքը այնքան երկար է այս բեղուն գործունեութիւններուն, որ կարելի է հատորներ գրել այս տիտաններուն մասին: Դժբախտաբար, 300 տարիներու ոսկետառ պատմութիւն ունեցող այս Միաբանութիւնը այսօր վերածուած է խլեակի մը, եւ կ'ապրի անկասկած իր վերջալոյսը: Անտոնեան անունով սկսած այս միաբանութիւնը, որ հետագային պիտի կոչուէր Մխիթարեան՝ իր հիմնադրին հաւատարիմ ուխտաւոր միաբաններուն կողմէ, շուտով պիտի հասնի Անտոնեան միաբանութեան վիճակուած ճակատագրին՝ ամբողջական լուծարքի:

Ահաւասիկ անգամ մը եւս կը մտաբերեմ իմ 1993-ի յայտարարութիւնս, երբ Վենետիկ կը գտնուէի Բազմավէպի 150-ամեակի տօնակատարութեանց առիթով, որպէս Լոս Անճելըսի Մխիթարեան Հայագիտական Հիմնարկի դասախօս եւ Կրթական Հիմնարկի Վարչութեան փոխ-ատենապետ: Ընթրիքէ ետք հաւաքուած էինք սուրճ խմելու՝ ընթերցանութեան եւ հանդիպման սենեակին մէջ, ուր հաւաքուած էին նաեւ շարք մը միաբաններ, ի միջի այլոց՝ հանգուցեալներ Հայր Ներսէս Տէր Ներսէսեան, Հայր Պօղոս Անանեան, Հայր Սահակ Ճեմճեմեան, եւ գրեթէ նստելու տեղ ալ չէր մնացած երբ խօսակցութեան գլխաւոր նիւթը դարձաւ Մխիթարեան Միաբանութեան ապագան: Չանագան մտքերու փոխանակումէն ետք, օրուան Աբբահայրը՝ Հայր Գեորգ (այժմ հանգուցեալ) ուզեց իմանալ նաեւ իմ կարծիքս: Ես ալ ըստ սովորութեանս, առիթը յարմար նկատելով ըսի հետեւեալը, եւ նոյնը կը կրկնեմ 17 տարի ետք. **“Սիրելի Հայրեր, ներեցէք համարձակութեանս, բայց առիթը յարմար նկատելով պիտի ուզէի փոխանցել իմ ներքին ապրումներն ու համոզումներս: Նկատի ունենալով երկու միաբանութեանց քանակի նօսրացումը, ժամանակը հասած է որ երկու միաբանութիւնները նախ միանան (տեսականօրէն կատարուեցաւ այս ցանկութիւնս 2000 թուականին, թէեւ ձախտողած միութիւն մըն է) ու ապա վերադառնաք ամբողջութեամբ Մայր Եկեղեցի՝ Ամենայն Հայոց**

Հայրապետության հովանիին տակ, կղզին պահելով որպես մշակոյթի կեդրոն, եւ դառնաք Հայութիւնը ներկայացնող իտեալ կրօնական կեդրոն մը Եւրոպայի սրտին մէջ, ինչպէս անցեալին՝ Նոյնպէս եւ ապագային”:

ԱՅՈ՛՛, Հոգեշնորհ Հայրեր, կամքէ անկախ պատճառներով շատ մօտիկ ապագային անխուսափելին պիտի պատահի: Պապական Ս. Աթոռը եքիւմէնիզմի սկզբունքներուն եւ ոգիին համաձայն կոչ ուղղած է եւ կ’ուղղէ քրիստոնեայ քոյր եկեղեցիներուն միանալու եւ գործակցելու ի խնդիր եկեղեցւոյ պայծառացման: Ահաւասիկ լաւագոյն առիթը կը ներկայանայ Ս. Աթոռին որ առաջին օրինակը ի՛նք ցոյց տայ, եւ արտօնէ որ Միաբանական Միաբանութիւնը վերադառնայ Մայր եկեղեցի: Որովհետեւ՝ ազգային արդիւնաշատ միաբանութեան մը, այսինքն Միաբանական Միաբանութեան անվտանգութեան հարցը մեր դիմաց կը պարզուի միջ-եկեղեցական եւ միջազգային չափանիշներով: Քրիստոնեայ եկեղեցիներու անցեալի աստուածաբանական կռիւները, որոնք այսօր կորսնցուցած են իրենց իմաստն ու ուժականութիւնը, ուրիշ բան չեն եղած եթէ ոչ՝ գործօն պատճառներէն մէկը Քրիստոնեական եկեղեցւոյ բաժանումին եւ տկարացումին: Սակայն այսօր՝ ամբողջ Քրիստոնեական եկեղեցի՛ն ինքնին վտանգի տակ է իսլամական հզօր շարժումին դիմաց, եւ մենք իրաւունք չունինք ձեռնածալ նստելու եւ սպասելու որ եկեղեցին անգամ մը եւս ընկղմի եւ խորտակուի՝ իր ներքին պայքարներով: Բոլոր ժամանակներէ աւելի, ԱՅՍՕՐ քրիստոնեական եկեղեցին կարիքն ունի վերանորոգման եւ զարթօնքի, այլ խօսքով՝ **ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԻ**

Կասկած չունիմ երբեք, թէ նման քայլ մը սիրով պիտի ողջունուի Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան կողմէ, որովհետեւ՝ թէեւ թիւով փոքր, բայց նոր եւ որակաւոր ոյժեր պիտի միանան հայրապետութեան միաբանական գինուորեալ շարքերուն: Այս միութիւնը պատճառ պիտի ըլլայ նաեւ, որ աչալրջութեամբ եւ նոր մարմիններու վերին հսկողութեամբ պահպանուին հայկական հազարամեայ գանձերը ի Վիիեննա եւ ի Վենետիկ, եւ այս բոլորը միայն՝ ի պատիւ հայ ժողովրդի տառապեալ աշխարհացրիւ զաւակներուն:

